

CELDÖMÖLT HIRLAP

=POLITIKAI-TÁRSADALMI-ÉS-SZÉPIRODALMI-HETILAP=

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
Celdömszék, gróf Szechenyi-utca 12.
Telefon: 55. Csekkszám 17.258.

Felolvasó szerkesztő:
NAGY IMRE

Előfizetési árak:
1 évre 6, 1/2 évre 3, 1/4 évre 1.50 Ft.
Megjelenni minden évfolyamra.

Szinyei Merse Jenő

közoktatásiügyi miniszterrel nem régebb írunk, hogy nála tapasztaljuk első ízben azokat a megnyilatkozásokat, amik már kétféle hatvan éve kétének a magyar kultúrpolitika történetében. Weselényi zilahi szobrának leleplezésekor mondott szavai, minden magyar fíji öntudattal rendelkező embert megnyugtathattak afelől, hogy az idegen kultúrpolitika magyarellenes szemlélete és törekvése nem fog érvényesülni miniszterisége alatt. Nem szólunk arról, hogy egy csapással rendezte a lelkészek beteggyógyezését, erőlyes lépéseket tett a jobb javadalmazásunk felé, hogy heteken belül megoldja a kántorkérdést, ezek a magyar nyelvű életben évtizedek óta genyies sebek voltak. Beszéltünk inkább arról, hogy az első közintézmény, amit meglátogattuk, s ami jelképeknek is ragyogó gesztus, a Magyar Néprajzi Múzeum volt. Míart kell ennél a ténynél megállanunk?

Azért, mert a magyar néprajz a legmagyarabb tudomány, s egész lelki beállítottságunk, fíji jellemvonásunk és szellemi tehetőségünk a néprajzban mutatkozik meg, fíjtánkra nézve legjellemzőbben. Az a tükör a néprajz, mely legkevésbé torzítással mutatja meg a magyar lélek formáit. Mondjuk-e még egyszer, hogy az eddigi u.n. magyar kultúrpolitika, nem a magyar alapanyagra építette a magyar oktatást. Másolta a régi német és olasz liberális tanítási módszert és anyagbeosztást. Így állt elő a borzasztó helyzet, hogy míg az érettegőző diák pompásan tudta — mertha nem: megbukott — a görög és latin rétegszótól, hogy hogyan illőzködött a római és a görög ember, milyen volt a különböző életviszonyok szokása, hogy építkeztek, ékezték, hogyan történt a lakodalom, esküvő, a hadüzenet, de hogy a magyar nép hogyan élt, milyen alkalmakkor milyen szokásai nyilvánultak meg, csodálatos, az egész művelt világ által megcsodált népművelésnek milyen láncok és bészesen, milyennek dántal credetben és így tovább, minderről semmit sem tanult az, aki elvezette a népsikolát, a közép- és felső iskolát.

Az a tény, hogy a legmagyarabb tudományos intézményi látogatása meg a közoktatásiügyi miniszter, hogy minden iskolára számára elkészített egy kicsinyített néprajzi múzeumot, azt bizonyítja, hogy teljesen magyar alapokra akarja helyezni a magyar nevelést. Elég volt a szulgalekű másolásból, abból a szemléletből, mely szerint minden érték, ami idegen, de semmit sem

Lesz-e elég kenyér?

A háború negyedik esztendejének közelítése néhány döntő adat és összehasonlítás tükrében

Sokan, talán éppen az első világháború Európa-ellenes blokádlának szomorú tapasztalataiból kiindulva, igen borúlátóan ítélik meg Európa élelmezését önellátását. Kétségtelen, hogy Európának a többi világrészekkel szembeni túlzulofsága nem a legkedvezőbb ebből a szempontból s kétségtelen az is, hogy európai országok a tengerentúli mezőgazdasági termelés számára öngyűzőlvan a legtekintélyesebb piacot jelentették a hogy az európai háború előtti statisztikai adataiból a behozatal elmaradását szinte katasztrófiális következménynek is fel lehet tüntetni, — azonban, bár vannak közelítési nehézségek a ezek időközönként a termelési eredményeknek megfelelően súlyosodhatnak is, az élelmezési önellátás meg tud lenni feladatának. A borúlátó szemléletnek alapját képező statisztikai adatak többnyire 1937-ből származnak, tehát a világháború kezdetén nyúzóhátra ültet szempontú formái viszonyait tüntetik fel, amikor még a tengerentúli gabonának a kisebb termelési költségnek és az olcsóbb vízzállítás egyaránt nagy előnyöket biztosított az európai piacokon. Ekkor még ez a verseny csökkentette az is európai országok mezőgazdasági termelőképeségét, tehát a behozatal semmiképpen sem volt azonos a tényleges európai termelési bínyállal. Főleg, ha tekintetbe vesszük azt is, hogy például 1937-ben a behozatal tekintélyes része már a háborús készülődéssel kapcsolatos tartalékolás céljait szolgálta.

Ha a világháború kezdeti forgalom adataival szemben az európai mezőgazdasági termelőképeségének statisztikai adatai alapján indulunk el, már helyesebb képet kapunk. A berlini Gazdaságkutató Intézet 1939-es számításai szerint Európa akkor 22 országá közül a 100%-os élelmezési önellátást elérte, illetőleg meghaladta tíz ország. Közük

Magyarország vezet 121%-os önellátással. Azután következtek sorban Románia, Litvánia, Bulgária, Jugoszlávia, Lettország, Lengyelország, Dánia, Észtország és Szlovákia, tehát inkább a kisebb államok. Legkevésbé volt önellátó Norvégia (43%) és Svájc (47%). A nagy államok közül a Német Birodalomban 92—94%, Olaszországban 85%, Franciaországban 83% volt az élelmezési önellátás foka.

Minthogy ez sem túlságosan pontos adatok, ezért csak az adatok is csupán a megjelölt, statisztikai állapotok számbavételét jelent, de már az európai behozatal elmaradásával párhuzamos fejlődési folyamatot, alkalmazkodást számérvényes nem mutatják ki. Pedig e tekintetben nagyjelentőségű változások történtek, egyrészt a fogyasztás korlátozása, helyesebben az élelmezési szabályozás (adopsálás) másrészt a termelés előmozdítása révén.

Az adagolás, mely előszörben az élelmezési szabályozásat előzde, de emellett a fogyasztást is kétségkívül jelentősen csökkentette, egyáltalán nem jelent inséges állapotot, hanem éppen azt akarja megelőzni a készletekkel s a termelési eredményekkel való óvatossá gazdálkodás révén. Eppen ezért legelőször és legnagyobb arányban a legkevésbé önellátó országokban vezették be. Ma a legzölésebbkorú, leginkább zökléfontemes az adagolás Németországban kivül Svájcban, Finnországban, Svédországban, továbbá Hollandiában és Dániában, ahol vírázó szövetkezetek révén a leginkább megszervezett piacok voltak s ahol ennek következtében a mezőgazdasági legyelméletessége is a legmagasabb fokú volt.

Az adagolás természetesen általános közgazdasági szempontból is nagy szerepet játszik. A háború felkózóit termelés, különösen a hadipár lényegesen megnövelte a széles néprétegek ke-

reseti lehetőségeit s ennek eredményeként vásárlóerejét is. Viszont a felkózóit termelés me fogyasztási javak előállítására irányul, hanem a nemzet katonai felkészültségének céljait szolgálja. Az eredmény, amelyben vég eredményben az egész külföldi problémákör összességében: csökkenő fogyasztás, fogyasztási nyíltsággal felkózóit vásárlóerő került szembe. A fogyasztási jószágmenyiséggel felkózóit vásárlóerő került szembe. A fogyasztási jószágmenyiség ugyanis csökken egyrészt a hadrakelt hadsergőbőles táplálkozás igénylő szükségletét, másrészt a háború pusztítási, végül a tengerentúli behozatal elmaradása miatt. A fogyasztási jószágmenyiség és a vásárlóerő közötti fordított arány a gazdasági élet mechanizmusában áremelkedésekre vezetne és így a vásárlóerő túlbővítését a gazdasági élet automatikusan vég eredményben az árak emelkedésével egyenlítené ki. Az árak szabad alakulásának inflációt hozna és olyan termelési és értékesítési zállást volna maga után, amely az egész gazdasági élet anarchizációját eredményezné.

Az adagolás tehát ték és szabályozó szerepet játsza a közgazdasági bizonyult gépezetben.

Úgyanakkor azonban ennek a kérdésnek fontos szociális vonatkozásai is vannak, mert a márlébolnaps rá szegényebb rétegek élelmezési biztosítai kell a jóval kevesebb számú gazdagabbak élelmezésmozgásával szemben. A elő végeredményben az, hogy az európai kontinensen, ahol a mezőgazdasági termelés a háború kitörése előtt kb. 90 százalékban volt képes az önellátás követelményeinek megteleini a gabonában, burgonyában, cukorban jelentkező szénhidrát terén kb. 6 százalékkal, zairok és olajok tekintetében pedig 20—25%, általában kb. 10% volt a minimális behozatali szükséglet, — a behozatal elmaradása következtében az élelmezés a termelés és fogyasztás egyensúlybehozása folytán biztosítva legyen.

A fogyasztási korlátozása maga után vonja az általalaloman csökkenését is. Általában Európa gabonafogyasztásának 25—30%-a embert táplálkozásban, a fennmaradó 70—75% pedig állati takarmányozásban jelentkezett. Mi-

ter vigye át az életbe, hanem a magyar közönség is megkülönböztetett társulattal szívia magdába a néphagyományok szellemi kincséit.

Pörge Dániel.

Ára 12 fillér.

